

РЕЗЮМЕТА

НА ТРУДОВЕТЕ НА ДОЦ. Д-Р ДОБРИНКА ЧАНКОВА - УЧАСТНИК В
КОНКУРС ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ “ПРОФЕСОР”,
ОБЯВЕН ОТ ЮЗУ в ДВ., бр. 21/15.03.2011 г.

I. Трудове след заемане на академичната длъжност „доцент”

Монографии

1. *Възстановителното правосъдие. Сравнителноправен анализ, София, 2011, 273с.*

Монографията започва със съвременен анализ на глобалната наказателна криза и дефицитите при функционирането на наказателно-правосъдните системи по света. Сред множеството проблеми е дискутирана заплахата от надигането на т. нар. „наказателен популизъм”. Разглеждайки съществуващите подходи за противодействие на престъпността, специално внимание е отделено на правосъдието по отношение на младежта като феномен от особена важност. Накратко е представена типологията на моделите на младежко правосъдие, като са посочени ползите и недостатъците на правосъдния модел, модела на правната закрила и превенция, модела на минималната интервенция, модела на възстановителното правосъдие и нео-корекционния модел. В резултат на анализа се заключава, че моделът на възстановителното правосъдие е най-подходящият начин за реакция на престъпността както на непълнолетните, така и на пълнолетните. Той се базира на радикално различно разбиране за престъплението, на отношенията между извършителите, жертвите, общността и държавата и поставя особен акцент на причинената вреда на жертвата, чиито интереси дълги години бяха negliжирани от основните наказателно-правосъдни институции и политиците.

Анализирайки правните положения, принципите, целите и ценностите на възстановителното правосъдие, дискутирани са няколко отличителни характеристики на този сравнително нов подход към престъпността. Първо, възстановителното правосъдие предполага широко участие и консенсус. Това означава, че жертвите и извършителите са включени в процеса, но „вратата е отворена” за всички, които смятат, че техните интереси са били засегнати - роднини, съседи, колеги и др. Второ, възстановителното правосъдие се стреми да „поправи счупеното”. Жертвата се нуждае да се възстанови физически, емоционално, психически, финансово; да възвърне чувството си за сигурност, да изрази гняв и да получи отговори на въпросите си. Много от жертвите заявяват, че в най-голяма степен желаят извършителят да не повтори стореното. Извършителите, от своя страна, също могат да имат нужда от „лечение”- да се освободят от чувството за вина, да решат проблемите или конфликтите, довели до престъплението, да получат възможност да „изправят нещата” и да се ре-интегрират отново в обществото. По отношение на общностите - те могат да имат нужда от овластяване за действие и за укрепване на социалните връзки.

Следващата важна характеристика е, че възстановителното правосъдие търси пълна и пряка отговорност. Отговорността не означава просто, че извършителите следва да се изправят срещу факта, че са нарушили закона - те следва да се срещнат с хората, които са засегнали и да видят вредоносния ефект на своите действия. От тях се очаква да предприемат стъпки да поправят вредата. Престъплението създава разделение между хората и общностите.

Възстановителните процеси работят за помирение между жертвата и извършителя, и реинтегрирането им в обществото. И накрая, възстановителното правосъдие цели да укрепи общността с цел превенция на други престъпления и вреди.

Застъпването за възстановителното правосъдие означава радикално преформулиране на ролята и отговорността на държавата по отношение на престъпността, което обикновено се изразява с „принципа на субсидиарност”. Вместо държавата (или нейните институции) да поеме пряка и първостепенна отговорност за справяне с престъпността и последиците ѝ, то нейната главна функция би било да бъде координатор, да предоставя информация, ресурси или услуги. И само в случаите, които не могат да бъдат задоволително решени от съответните общности или специализирани структури, държавата би следвало да бъде окончателен арбитър и източник на справедливост, и да предоставя съдебен форум за постигане на възстановителни резултати.

Международната правна регулация на възстановителното правосъдие е представена обширно в изследването. Това е знак, че то се приема сериозно от ООН, Съвета на Европа и Европейския съюз, и от много неправителствени организации.

Дължимо внимание е отделено на различните възстановителни модели. Този труд представя същността и особеностите не само на основните, широко разпространени практики като медиацията между жертва и извършител, семейно-груповото конферирание, конферирането в рамките на общността, но и по-малко използваните модели като възстановително конферирание, възстановително предупреждение, осъждащи („омиротворяващи”) кръгове, комисии за истина и помирение, заповеди за препращане, възстановителни разпореждания и т.н. са също изследвани. Направено е заключение, че повечето от тях са особено уместни при престъпленията на непълнолетни, но са използвани с успех и при пълнолетни. По-рано прилагани предимно по отношение на дребни престъпления, днес са налице достатъчно доказателства, че те са удачни инструменти и при по-тежката престъпност.

Глава втора е посветена на сравнителен преглед и анализ на възстановителното правосъдие. Първо, проучени са общите елементи в развитието на възстановителните практики в европейски контекст - предпоставките, основанията и измеренията на успеха в Европа през последните 20 години. Представено е голямо разнообразие от проекти на възстановителното правосъдие. Дадена е реалистична обща картина на прилаганите възстановителни мерки. Ясно е показано какво Европа може да предложи на останалия свят. Специален акцент е поставен на страните от Централна и Източна Европа, които напоследък въведоха възстановителните интервенции: страните, представляващи авангард на възстановителното правосъдие, членовете на Европейския съюз, държавите от бившия Съветски съюз и Балканите. Идентифицирани са факторите, които затрудняват прилагането на възстановителното правосъдие. Извлечени са съответни заключения и са предложени мерки как да се преодолеят проблемите и да се акселерират процесите по въвеждането му.

По-нататък в главата са обобщени спецификите на други региони в света. Най-детайлно е представена ситуацията в Азия и по-конкретно в Япония, тъй като съгласно голям брой изследвания възстановителните подходи са традиционно доминираща практика и японската система за решаване на конфликти се разглежда като пример на възстановително правосъдие. Направен е задълбочен теоретичен преглед на състоянието на възстановителните подходи - традиционни и съвременни.

Анализирани са емпирични данни от социологическо проучване. Изненадващо, и в контраст с преобладаващата литература, бе установено, че възстановителното правосъдие в Япония като модерна практика е на твърде ранен етап на развитие. Независимо от това, неформалната система за решаване на конфликти продължава да представлява интегрална част от ежедневието на живота и нейните силни културни и етични характеристики допринасят за благополучието на обществото и поддържането на социалната хармония.

В изложението следва преглед на развитието на възстановителното правосъдие в Китай, Хонг Конг, Тайланд и други азиатски страни. Начинът, по който другите държави могат да профитират от азиатските постижения, е изследван; аналогично и за възстановителните практики в Северна Америка, Нова Зеландия, Австралия и Африка, всяка от които претендира да е „родината“ на възстановителното правосъдие.

Глава трета „поглежда“ напред и изследва бъдещето на възстановителното правосъдие. Направен е критичен анализ на практическото приложение на възстановителните практики, включително на загрижеността и контрааргументите на скептиците за „светлите“ възстановителни хоризонти. Твърденията на организациите в подкрепа на жертвите, че те по-добре защитават интересите им и че възстановителното правосъдие остава преимуществено ориентирано към извършителя, са дискутирани широко. Направен е изводът, че докато злоупотребите с жертвите за други цели - за рехабилитация на извършителя, например, - са наистина възможни и се случват, то това не е истинска проява на възстановителното правосъдие, това е просто лоша практика, в противовес на възстановителните принципи. Такава позиция не само включва риск да ни доведе до екстремистка, дясна популистка реторика, но тя не се и подкрепя от наличните доказателства. Обосновава се тезата, че и двете движения - в подкрепа на жертвите и на възстановителното правосъдие, могат да се обединят, за да служат по-добре на интересите на пострадалите.

Накратко са представени и някои перспективи и възможни сценарии за развитието на възстановителното правосъдие. Те варират от маргинализирането и асимилирането му от наказателно-правосъдната система до неговия разцвет като една единствена опция в идеално общество. Все пак, за най-реалистичен се определя сценария за намиране на разумно ниво на симбиоза с действащата наказателно-правосъдна система.

Идентифицирани са новите области на приложение на възстановителното правосъдие - в училищата, затворите, кварталите и на работните места, и подобни инициативи се насърчават. Подчертана е важната роля на обучението по възстановителните идеали и принципи.

Специално внимание е отделено на развитието в България в последно време, свързано с проблемите на имплементирането на възстановителното правосъдие поради непознаване на неговия потенциал, и съществуващите „запазени“ интереси в правосъдната система. Цитирани са резултати от социологически проучвания, които окуражават незабавното му въвеждане. Разработени са предложения за използване на методи на възстановителното правосъдие в наказателното право и процес, при противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, в полза на жертвите, в затворите и пробационните служби, а в бъдеще и от полицията. Предложени са изменения и допълнения в съответните нормативни актове - Наказателно-процесуалния кодекс /НПК/, Наказателния кодекс /НК/ и др. и начини как да се осъществят на практика.

Направена е прогноза, че е малка вероятността да бъдем свидетели или участници в ново революционно движение. Налице са обаче достатъчно основания да се смята, че еволюционният път е много по-добра възможност за бъдещето на възстановителното правосъдие.

Участие в колективни трудове

2. Bulgaria on the Road to Victim-Offender Mediation and Restorative Justice for Juveniles /България по пътя на медиацията между жертвата и извършителя и възстановителното правосъдие за непълнолетни/, in: Lois, J. and Vazquez, M. (eds.) Good practices of Restorative Juvenile Justice, Consensus Project, Xunta de Galicia, 2010, p.135-142

В статията са проследени усилията към установяване на възстановителното правосъдие и неговият основен инструмент медиацията между жертвата и извършителя на престъплението по отношение на непълнолетни.

Посочени са част от резултатите от социологическо проучване, които поощряват движение в тази посока.

Накратко са изтъкнати резултатите от проведен през 2007-2009г. международен проект „ТИН-Помощ в мрежата: Електронен обмен на компетенции в областта на медиацията”, инспириран от убедеността, че е необходимо да се развият и подобрят знанията и уменията на специалистите, работещи в сферата на правосъдието за непълнолетни, както и в обществените институции (социалните служби по места) и в частните организации с идеална цел, които прилагат или биха прилагали възстановителни практики. За целта разработената от Отдела за правосъдие за непълнолетни на Министерството на правосъдието на Италия обучителна програма по медиация бе преведена на езиците на участващите държави и целеви групи от потенциалните потребители я апробираха on-line. Сформирани бяха специални Yahoo - групи, които в on-line режим проучваха учебните материали, дискутираха по тях, решаваха конкретни задачи. Иновационният характер на експеримента допадна изключително много на участниците и те изразиха огромно удовлетворение от новите знания и умения, които са придобили по този авангарден начин.

Посочен е и още един положителен пример. Международен консорциум от университети от Съри, Англия; Тринити колидж - Дъблин, Ирландия; Католическия университет - Льовен, Белгия; Университета в Кордоба- Испания; Университета в Ставангер - Норвегия и Института за решаване на конфликти – София, България, разработва учебно помагало за обучение по ненасилие в училищата, съществена част от което е посветена на възстановителното правосъдие. То е апробирано в Норвегия и показва, че работи с успех.

3. Mediation: The Case of Bulgaria /Медиацията: Казусът България/, in: Dussich, J. and Schellenberg, J. (eds.) The Promise of Restorative Justice. New Approaches for Criminal Justice and Beyond, Boulder/London: Lynne Rienner Publishers, 2010, p.121-132

Централно място в главата от този колективен труд е отделено на утвърждаването на медиацията между жертвата и извършителя на престъплението в България като основен инструмент на възстановителното правосъдие.

Проследена е политическата, законодателната и социалната еволюция в това отношение.

Представени са резултати от мащабно проучване на мнението на пострадали, извършители, правоприлагащи органи и най-широки обществени кръгове за бъдещето на медиацията по наказателни дела.

Разгледани са в по-широк план възможностите за прилагане и на други възстановителни практики.

4.Regional Reviews, Section G. Themes /Регионални обзори, Раздел G. Тему/ (in co-authorship), in: Johnstone, G. & Van Ness, D. (eds.) Handbook of Restorative Justice, Willan Publishing, 2007, p. 529-533

Този раздел от колективен труд е фондиран на направените регионални обзори, които предлагат възможност да се определят темите, касаещи глобалното възприемане и разпространение на възстановителното правосъдие. Някои от важните сходства и различия в развитието на възстановителното правосъдие могат да се обобщят така:

Тема първа: част от привлекателността на възстановителното правосъдие е фактът, че то резонира с по-стари, неформални методи за разрешаване на спорове.

Тема втора: неудовлетвореността от настоящите проблеми на наказателното правосъдие мотивира обществата да вземат под внимание прилагането на други подходи

Тема трета: обменът на информация в световен мащаб, проучванията и програмните идеи са били от решаващо значение за разпространението на възстановителното правосъдие.

Тема четвърта: налице е значително разнообразие в тълкуването и прилагането на възстановителното правосъдие.

Тема пета: правният и социален контекст, в който се осъществява възстановителното правосъдие, е важен и спомага за глобалното разнообразие

Тема шеста: Важен е законовият статус на програмите за възстановително правосъдие.

Тема седма: взаимодействието между теория и практика продължава да е важно.

В резултат на анализа се заключава, че сферата на възстановителното правосъдие е един непрекъснат процес на развитие. Появяват се нови практики наред с нови проникновения, свързани с теорията на възстановителното правосъдие. Възстановителните ценности и възстановителните решения се инфилтрират все повече в обществата.

5.State of Affairs of Restorative Justice in Eleven Central and Eastern European Countries. 2. Bulgaria /Състояние на възстановителното правосъдие в единадесет Централно- и Източно-Европейски държави. 2.България/, in: Fellegi, B.(ed.) for the European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice: Meeting the Challenges of Introducing Victim-Offender Mediation in Central and Eastern Europe, Final Report of AGIS Project JAI/2003/AGIS/088, 2005, p.17-21

В проучването е направен критичен анализ на актуалното състояние на възстановителното правосъдие в България и преди всичко на проблемите пред неговото пълноценно осъществяване. Изтъкнато е, че това е системно пренебрегвана област от творците на наказателната политика, която недопустимо дълго се намира в периферията на тяхното внимание. Посочени са и обективните затруднения за приложението му. Изследвана е правната база, благоприятстваща развитието на възстановителните практики, които все пак съществуват.

Идентифицирани са „двигателите“ на развитието и е направена обективна оценка и препоръки за по-нататъшен напредък.

6. Part B.2. Short Accounts of 8 Jurisdictions, 2. Bulgaria /Част B.2. Кратък преглед на 8 юрисдикции, 2. България/, in: Miers, D. & Willemsens, J. (eds.) for EFVOMRJ “Mapping Restorative Justice Developments in 25 European Countries”, 2004, p.140-141

Този раздел от колективен труд, поставил си за задача да проследи състоянието на възстановителното правосъдие в 25 европейски държави към 2004 г., цели да представи на аудиторията постъпателните усилия за въвеждане на практиките на възстановителното правосъдие в България. Посочени са всички действащи възстановителни елементи в законодателството на страната- помирието по наказателни дела от частен характер, възстановителните мерки в Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни /ЗБППМН/, възстановителната същност на пробацията. Изтъкнати са и препятствията за по-пълноценно въвеждане на възстановителното правосъдие. Посочено е, че макар и относително нова идея за България то съществува в дневния ред на идеолозите на наказателното правосъдие, но интересът на правителството към него е малък. Това се дължи на множество фактори. Те включват липса на достатъчно информация, с последващото отлагане на проблема, и с аргумента, че престъпността е твърде висока и че гражданското общество не е достатъчно зряло, за да осигури моралните, финансовите и човешки ресурси в подкрепа прилагането на възстановителното правосъдие. Нещо повече, съществува вътрешен консерватизъм сред българското правораздавателни органи, свидетелство за който е успешното им противопоставяне на неотдавнашни предложения за реформи в други сфери на правото. Въпреки непостоянството на правителствения интерес, налице е съществена академична дейност и дейност от страна на неправителствени организации, които трасират пътя за неговото въвеждане.

Статии и студии

7. За един успешен проект и за още необходими действия в полза на жертвите на престъпления, Икономически алтернативи, 2011, № 2, с. 131-138

В последно време виктимологичните изследвания в условията на засилваща се виктимизация на обществото в глобален аспект придобиват все по-голяма актуалност. Разширява се самото понятие виктимизация, и в него влизат не само жертвите на престъпления, макар и те да остават основна част, но и жертвите на природни бедствия, производствени аварии, дори климатичните промени.

В България тази част от знанието не е достатъчно развита и нито законодателят, нито практиката, нито дори учебните институции ѝ отдават дължимото внимание.

В резултат на проведен научен проект е разработена и предложена учебна програма по Виктимология, която би могла да бъде част от учебния план на университетите. Идеята е да започне университетско обучение в по-широк мащаб с цел да се повиши чувствителността спрямо жертвите на престъпления и възможността да им се помага. Направени са и някои законодателни предложения.

8. Restorative Justice Developments in Europe: Sustainable Success /Развитие на възстановителното правосъдие в Европа: устойчив успех/ (in co-authorship), Tokiwa Journal of Human Sciences, 2010, N 18, p.13-26

В изследването са проучени общите елементи в развитието на възстановителните практики в европейски контекст - предпоставките, основанията и измеренията на успеха в Европа през последните 20 години. Представено е голямо разнообразие от проекти на възстановителното правосъдие. Дадена е реалистична обща картина на прилаганите възстановителни мерки. Ясно е показано какво Европа може да предложи на останалия свят. По-конкретно изтъкнато е, че в Европа съществуват :

* Разнообразни възстановителни модели, вече изпробвани и оценени, и доказали, че отговарят ефективно на нуждите на жертвите.

* Модели на правна регламентация, които подпомагат развитието на възстановителното правосъдие. В континенталната система правната рамка е предпоставка за осъществяването на възстановителното правосъдие и повечето държави имат законова регулация, която работи ефективно.

* Модели на институционализиране на възстановителното правосъдие – съществуват различни нива на симбиоза между наказателно-правосъдните системи и възстановителното правосъдие и на европейско ниво са налице различни експерименти и дебати, които могат да се използват да се насърчават идеи за последващи действия – и да се избягват други.

* Стандарти за обучение, образователни източници (университетски и училищни програми), книги. Това е и един от най-добре развитите елементи на възстановителното правосъдие в Европа.

Посочено е, че Европейските държави имат предимството на Съвета на Европа и Европейския съюз, които постановяват възстановителните принципи и дават съществен тласък за развитието на възстановителното правосъдие. В това отношение законодателят е улеснен. Остава необходимостта от добра воля за превръщането на идеите в реалност.

9. Towards a United Nations Convention on Justice and Support for Victims of Crime and Abuse of Power /Към Конвенция на Организацията на Обединените Нации за правосъдието и подкрепата на жертвите на престъпления и злоупотреба с власт/, Bulgarian Journal of International Law, 2010, Vol. II, Issue 2, p.49-63

В статията теоретично се обосновава и подкрепя необходимостта от приемане на конвенция на ООН за жертвите на престъпления и злоупотреба с власт. На основата на емпиричен материал е направен обоснован извод, че в голям брой от държавите по света все още не са предприети необходимите законодателни мерки на базата на принципите, залегнали в Декларацията на ООН по същата проблематика. Очевидно е, че тези държави, за да инвестират в необходимите промени трябва да бъдат заставени с приемането на акт, който да е не препоръчителен, а задължителен за изпълнение. Внимателно проследена е историята на проекто-конвенцията от 1997г. насам. Важен момент са приетите през 2005 г. от Общото събрание на ООН Общи принципи и Указания, а година по-късно е сформирана и работна група и изработени първите текстове на проект за Конвенция, впоследствие доразвити и усъвършенствани. Анализирани са достиженията на този проект, в сравнение с действащата Декларация. Формулирани са неговите преимущества и новите положения, които допълват Декларацията или доразвиват нейните идеи. Поддържа се тезата, че приемането на

обвързващ държавите акт ще даде много повече гаранции и сигурност на жертвите на престъпления и защитата им няма да бъде функция само на добрата им воля.

10.Обзор на международните инструменти по възстановително правосъдие и медиация между жертвата и извършителя на престъплението, Правна трибуна, 2008, No1, с.56-62

Направен е детайлен преглед и анализ на богатата международноправна регулация на възстановителното правосъдие и медиацията по наказателни дела в рамките на ООН, Съвета на Европа и Европейския съюз.

11.Кой се страхува от медиацията между жертвата и извършителя на престъплението? Конфликтология и съвременност, 2008, бр. 1 (3), с.142-151

Представени са предимствата на този инструмент на възстановителното правосъдие и очакванията на обществото по въпроса. Основен акцент в статията е резистентността на правителствената политика към въвеждане на медиацията по наказателни дела.

12.Приложимост на медиацията между пострадал и извършител на престъпление /Мнението на пострадалите/, в съавторство, Общество и право, 2008, кн. 5, с. 76-92

В статията са представени резултатите от третата, последната част на социологическо проучване относно приложимостта на медиацията между пострадал и извършител на престъпление, изследваща мнението на пострадалите. Констатира се преобладаваща положителна нагласа, което дава основание за оптимизъм и за акселериране инициативите по законодателното уреждане на медиацията.

13.The Possibilities of Restorative Justice, /Възможности на възстановителното правосъдие/, Scientific Research, South-West University, 2007, Vol.5, <http://press.swu.bg/volume-collection/volume-5/the-possibilities-of-restorative-justice.aspx>

Най-напред възстановителното правосъдие е разгледано като възраждане на древни традиции в съвременното общество. Потърсени са неговите дълбоки религиозни корени, етична основа и образователна природа. Набляга се на същността му да трансформира конфликта в сътрудничество и да минимизира болката от евентуално наказание при правонарушение.

Изтъкнати са както ползите, така и дефицитите от широкото му разпространение.

Направен е кратък преглед на някои концепции и перспективи за развитието му. Изследвани са следните възможни сценарии:

Първо, маргинализация на възстановителното правосъдие. Изтъква се, че са налице, и може би ще продължат да съществуват някои пречки за най - широко разпространение на възстановителното правосъдие. „Запазените интереси” в действащата система в глобален план са препятствали или поне са забавяли установяването на възстановителното правосъдие, тъй като то засяга основанията на тяхното съществуване. По дълбоката си същност наказателно-правосъдната система е една от най-консервативните и съпротивата ѝ на всяка промяна е очевидна. Една от причините, които биха оставили възстановителното правосъдие в периферията, е скептичният възглед, че то не може да се комбинира пълноценно с основните правни стандарти.

Вторият сценарий включва кооптиране, асимилиране на възстановителното правосъдие от наказателно-правосъдната система и трансформирането му в друг

правен инструмент. Това, разбира се, сериозно засяга автономията на страните и техния контрол върху процеса.

Съгласно третия сценарий възстановителното правосъдие ще продължи да съществува на различно ниво на симбиоза с наказателно-правосъдната система. Пример в това отношение са т.нар. *дуалистичен модел*, при който двете системи съществуват паралелно, и т.нар. *обезопасяващ модел*, при който възстановителното правосъдие е основният отговор на престъпността, но традиционното правосъдие е на разположение при необходимост.

И съгласно най-екстремния сценарий - възстановителното правосъдие би следвало да е единствено възможната хипотеза - т. нар. *унифициран модел*. Направена е прогноза, че това е твърде малко вероятно, дори и само поради факта, че настоящата система дава работа и е източник на финанси на толкова много хора. За най-реалистично е посочено разумното взаимодействие с настоящата наказателно-правосъдна система.

14.Приложима ли е медиацията в отношенията „пострадал-извършител?“ Мнението на извършителите на престъпления /в съавторство /, Общество и право, 2007, кн.10, с.83-104

Това е втората част от серията социологически проучвания, този път на мнението на извършителите на престъплението, които подкрепят енергично тази идея.

15.Приложимостта на медиацията между жертвата и извършителя на престъплението според правоприлагащите органи, Научни известия на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“, г. II, кн.I, Наказателноправни науки, Благоевград, 2006, с.43-59

Това е анализ на първото от серия социологически проучвания за приложимостта на медиацията между жертвата и извършителя на престъплението. То показва, че правоприлагащите органи са запознати и имат готовност да прилагат този инструмент. Изследването е илюстрирано с множество диаграми.

16.La mediacion en Bulgaria /Медиацията в България/ (в съавторство) LA TRAMA № 19/2006- www.revistalatrama.com.ar/contenidos/docs/019_003_esp.pdf

Тази интернет публикация цели да представи на испаноезичната аудитория, главно в Латинска Америка, тъй като е публикувана в Аржентина, достиженията на България в областта на медиацията.

17.Законът за медиацията - едно трудно завоевание на реформата на съдебната система в България, Научни известия на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“, г. I, кн.I, Благоевград, 2005, с.17-34

Това е първият коментар на закона, който обстойно анализира неговите текстове. Студията е критична, посочени са и дефицитите на правната уредба, направени са предложения за усъвършенстване.

18.State of Affairs of Restorative Justice in Bulgaria /Състоянието на възстановителното правосъдие в България/, Nuove Esperienze di Giustizia Minorile, Year 2010, Issue 2, forthcoming

Изследването стартира с тезата, че през последните десетилетия се търсят алтернативи на незадоволително функциониращата система на наказателното

правораздаване в глобален контекст. Такава алтернатива е възстановителното правосъдие, която придобива все повече привърженици в България.

В статията е разгледана законодателната база на възстановителни интервенции в България. В българското наказателно право и наказателно-процесуалното законодателство винаги са съществували възможности за прилагане на алтернативни мерки за разрешаване на спорове и на елементи на възстановителното правосъдие макар и с ограничен обхват. Посочени са редица примери: жертвата решава дали да преследва или не извършителя по престъпленията, които се преследват по тъжба на пострадалия; наказателното производство се прекратява, ако пострадалият и деецът са се помирили; решаване на делото със споразумение е възможност, предвидена в НПК (чл.381-384 НПК) за много престъпления, с изключение на умишлени тежки престъпления; освобождаване от наказателната отговорност с налагане на административно наказание по чл. 78а от НК (глава 28 НПК); особени правила за разглеждане на дела за престъпления, извършени от непълнолетни (глава 30 НПК).

Интерес представлява Законът за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните от 1958 г., който предвижда налагане на възпитателни мерки с възстановителен характер на извършителя: да се извини на пострадалия; да участва в консултации, обучения и програми за преодоляване на отклоненията в поведението; да отстрани със свой труд причинената вреда; да извърши определена работа в полза на обществото. Изпълнителен орган са комисиите за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

В статията се разглеждат традициите в българското обичайно право, основани на класическото разбиране, че и най-лошата спогодба е за предпочитане пред най-доброто съдебно решение.

Като добър пример е посочен участието на съдебни заседатели в наказателния процес (чл. 28, НПК). Тяхната роля съответства на един от основните постулати на теорията на възстановителното правосъдие, че престъплението е преди всичко анти-социален акт и участието на обществеността в справянето с последствията от него, трябва да бъдат важен фактор при вземането на решение.

В заключение е направен изводът, че България е далеч зад останалите страни във въвеждането на възстановителни практики. Но има положително развитие – в новоприетата Стратегия за продължаване на реформата на съдебната система в условията на пълноправно членство в Европейския съюз (2010 г.) и Националната концепция за наказателна политика 2010-2014 г., сред основните приоритети е създаване на цялостна система за алтернативно разрешаване на спорове. Така че, възстановителното правосъдие има бъдеще в България. Необходим е непрестанен обмен на идеи, знания и опит с чуждестранни учени и практики, което ще стимулира българските учени и политици и ще ускори протичащите процеси в България.

19.Recent developments of restorative justice in Central and Eastern Europe /Развитие на възстановителното правосъдие в Централна и Източна Европа в последно време/, East-West Studies, University Nord, Tallinn, Estonia, forthcoming

В статията е поставен специален акцент на развитието в страните от Централна и Източна Европа, които напоследък въведоха възстановителните интервенции. Идентифицирани са факторите, които затрудняват прилагането на възстановителното правосъдие:

* Все още доста ниско ниво на гражданска активност - хората са предимно заети със собственото си оцеляване по време на твърде дългия преходен период

* Преобладаващо репресивен характер на наказателното правосъдие (все още пост-тоталитарно на места)

* Лоши икономически условия (по правило), задълбочени от последната икономическа криза

* Ниско ниво на информираност на обществото за потенциала на възстановителното правосъдие и ползите от него, липса на достатъчно информация на родния език в много страни

* Недостатъчна подготовка на специалистите по принципите и практиките на възстановителното правосъдие; липса на стандарти за практиките; отсъствие на възстановителното правосъдие от университетските и училищни програми

* Държавен монопол върху правосъдието, силна съпротива от страна на юридическото съсловие; възстановителните практики се считат за пряко засягащи суверенитета на държавата, както и заплашващи запазените интереси на съдиите, прокурорите, адвокатите и т.н.

* Централизирана правосъдна система, силна позиция на държавата

* Трудности, свързани с преходния период (високо ниво на престъпност, чувство на несигурност, отчаяние, разочарование, неудовлетвореност, в резултат на което новите идеи не се приемат лесно)

* Ниска степен на доверие в неправителствения сектор, като доставчик на възстановителното правосъдие, особено в началото и др.

Като се имат предвид всички налични данни и информация и въпреки огромната динамика в областта на възстановителното правосъдие в Централна и Източна Европа, направени са някои изводи за развитието му, които биха били полезен ориентир за предприемането на по-нататъшни политики и действия, вкл. и от българския законодател:

* Древни традиции за помирение и поправяне на вредата съществуват почти навсякъде; възстановителното правосъдие в съвременния смисъл на думата е нова идея, но законодателят успешно намира аргументи и механизми за „ренесанс” на традициите.

* Макар и наказателно-репресивният подход все още има предимство пред възстановителните елементи в законодателството и практиката, и те да обхващат сравнително тесен сегмент от наказуемата престъпност, налице е мащабен „пробив” в статуквото.

* Възстановителните практики все още са на ранен етап на развитие, самото развитие е неравномерно в различните страни.

* Почти навсякъде вече има активен неправителствен сектор, който сполучливо допълва и дори изпреварва правителствените действия; повсеместно са стартирали информационни кампании, различни проекти, пилотни схеми, в ход е лобиране за законодателство там, където такава липсва, извършва се обучение, създават се мрежи на привържениците на възстановителното правосъдие.

* Учените са едни от основните поддръжници на възстановителното правосъдие. Обучението, вкл. и във висшите училища, по принципите и практиките на този вид правосъдие, се развива бързо и така академичният сектор се явява своеобразен „мотор” на развитието на възстановителните практики.

* Законодателството като цяло е в прогрес, а това е важно за този регион, тъй като повечето страни са част от континенталната правна система. И макар, че първите стъпки са плахи и колебливи, те са знак за движение в правилната посока.

* Медиацията между жертвата и извършителя на престъплението е най-популярната практика, конферирването в семейната група и в рамките на общността са в процес на утвърждаване, макар и бавно.

* В наказателното правосъдие възстановителните практики са по-скоро допълнение, отколкото истинска алтернатива, както за непълнолетни, така и за пълнолетни правонарушители.

* Моделите на възстановителното правосъдие (до степента, до която подобен регламент съществува) са на разположение на всеки етап от наказателното производство; първите опити за използване на възстановителни практики в затворите, училищата и в общността са налице.

* Увеличава се броят на препращанията към инструментите на възстановителното правосъдие и постигнатите споразумения (но все още е малък в числа)

* Първите книги (оригинални или преведени), са вече публикувани. Това съществено благоприятства информирането на по-широка аудитория.

С оглед на всичко това, развитието на възстановителното правосъдие в Централна и Източна Европа предизвиква немалка доза вълнение и очаквания. То се приема като ново предизвикателство от доминиращия брой правни системи. Налице е бърз ръст във възприемането на концепцията на възстановителното правосъдие и в неговото институционализиране. За онова, за което в Западна Европа и Америка са били нужни десетилетия, тук стигат броени години. Може да се прогнозира, че в скоро време страните от Централна и Източна Европа няма да „догонват“ развитите европейски държави, а ще бъдат донор на нови идеи и практики.

20. Възстановителното правосъдие - постижения, проблеми и перспективи, Научни известия на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“, под печат

Изследването цели да представи на специализираната, а така също и на по-широка аудитория някои актуални въпроси, свързани с функционирането на възстановителното правосъдие /ВП/. Изтъкнато е, че понастоящем статутът на ВП в отделните страни е различен, тъй като и законодателната му рамка е различна. Законодателството се отразява на възстановителното правосъдие основно в четири аспекта: съществуващите закони могат да го допускат, новите закони могат да му позволят да се развие, законите могат и да го ограничават, а може и да го въздигат в ранг на норма. Дадени са съответните примери. Поддържа се, че изборът на модел законодателство е въпрос на преценка на всяка отделна държава. Все пак, ако законодателството е прекалено детайлно и казуистично, то може да се окаже ограничително. С оглед на това за най-добър е приет варианта да се даде законовата рамка, а подробностите да се оставят на прилагащите го центрове, програми, професионалисти.

Обсъдени са редица критики, които скептиците релевират спрямо ВП и им е даден адекватен отговор. Разгледана е корелацията между прогреса на ВП, състоянието на гражданското общество и икономическите условия. Особен акцент е поставен на неправителствените организации като естествен, логичен компонент на ВП. Посочено е, че в сравнителен план те допринасят съществено за утвърждаване на самата концепция, нерядко бидейки основен двигател на процеса и изпреварвайки държавните институции и дори правителствените международни организации. Те винаги са били и един от основните източници на идеи. Не може да се отрече и тяхната роля на „доставчици“ на ВП. Анализирани са ролята на

българските неправителствени организации и готовността на обществото да ги приеме в новото им амплуа.

Доклади на конференции

21.Recent Developments in Policies Related to Crime Victims in Bulgaria /Развитие на политиките, свързани с жертвите на престъпността в България в последно време/, Доклад, представен на 13-тия международен симпозиум по виктимология, Мито, Япония, 23-28 август 2009, абстрактът публикуван в Book of Abstracts, пълният текст на адрес : www.icr-bg.org/News2.htm (05.01.2010)

В това изследване е извършен преглед на еволюцията на политиките спрямо жертвите на престъпността в България и задълбочен анализ на актуалното състояние на правното им положение към момента. Анализирани са новите разпоредби на НПК във връзка с процесуалното положение на лицата, претърпели вреди от престъпления и тяхното участие в наказателния процес като пострадали, частни обвинители, частни тъжители и граждански ищци. Обективно са посочени и някои от дефицитите на законовата уредба, като лишаването на пострадалия от възможност да участва в делата, приключили на досъдебната фаза със споразумение. Подробно е анализиран и новият Закон за подпомагане и финансова компенсация на пострадалите от престъпления, както и различните средства за компенсация. В тази връзка са направени и съответни предложения за подобряването на законовата уредба, като например за въвеждане на изискване за авансова компенсация, разширяване приложното поле на закона и др., генерирани са идеи за подобрене и на практиката.

22.Teaching restorative justice in universities and beyond /Обучението по възстановително правосъдие в университетите и извън тях/, Доклад, представен на Петата конференция на Европейския форум за възстановително правосъдие, Верона, Италия, 17-19 април 2008, абстрактът публикуван в сборника на конференцията, с.32-33, пълният текст на адрес: http://www.euforumrj.org/readingroom/Verona/Verona_Research.pdf

В публикацията се сочи, че възстановителното правосъдие е добре развита и утвърдена концепция на наказателната политика, с успех прилагана в много страни. Има публикувани немалко книги, организирани са множество международни конференции на високо ниво. И все пак, възстановителното правосъдие продължава да битува по-скоро като елитарна концепция, интелектуално упражнение на високообразовани учени и професионалисти. А всъщност не те са, които имат най-голяма потребност от създадения от тях „продукт“. Очевидно е, че идеята, принципите и практиките на възстановителното правосъдие следва да получат по-широко разпространение. Ако искаме да създадем широка *възстановителна култура* и да видим възстановителните модели повсеместно приложени, трябва да напуснем границите на относително затворения „клуб на протагонистите на възстановителното правосъдие“ и да отидем при масите. За да се установи възстановителен климат във всяка една страна би следвало да се започне с обучението.

Възстановителното правосъдие е въведено като част от университетските програми в редица водещи университети - главно в САЩ, Канада, Австралия и Нова Зеландия - страни с установени традиции във възстановителното правосъдие. В европейски контекст все още само ограничен брой университети предлагат възстановителното правосъдие като отделен предмет или част от друга дисциплина. По

правило, възстановителното правосъдие се възприема с интерес от студентите. Може да се обобщи, че висшите училища са плодородна почва за по-нататъшно развитие на идеята на възстановителното правосъдие.

И все пак, сравнително малък брой студенти, изучаващи предимно право, обществени науки и други хуманитарни дисциплини получават това знание. Към тях могат да се добавят и все още ограничени брой кандидат-магистри и докторанти. Но дори ако прибавим дистанционното обучение, летните университети и други спорадични академични дейности, не може да се стигне до необходимия значителен брой посветени в идеята за възстановителното правосъдие.

Изводите, които се налагат, са следните:

- Обучението по възстановително правосъдие в университетите трябва да продължи и да се разширява.
- Паралелно с него следва да се провежда обучение на специалистите на работното място.
- Но следва да се започне и от по-рано - възстановителното правосъдие да се изучава в училищата. Ако искаме да изградим възстановителен климат и култура, то от фрагментиран подход следва да се премине към по-цялостен подход - въвеждане на обучение по възстановително правосъдие в средните и дори началните училища.

23. New Restorative Justice Models in Europe: Results of a Survey /Нови модели на възстановителното правосъдие в Европа: резултати от едно изследване/, Доклад, представен на Заключителната конференция по Проекта COST A21 «Възстановителното правосъдие в Европа: резултати и предизвикателства», Варшава, 22-24 ноември 2006, пълният текст публикуван на адрес www.icr-bg.org/News2.htm (27.12.2007)

Този труд отразява четиригодишна изследователска работа по проекта. Въз основа на мащабно емпирично проучване в европейски контекст е извършен анализ на статуса и перспективите на новите модели на възстановително правосъдие в Европа. Става въпрос за семейно-груповото конфериране, конферирането в рамките на общността, осъждащите кръгове, възстановителното предупреждение, конферирането и др. Идентифицирани са спецификите, силните и слабите им страни. Направени са прогнози за развитието им и са отправени препоръки за усъвършенстване.

От изготвените таблични данни е видно: че най-голямо разнообразие на модели на възстановително правосъдие се намира в Обединеното Кралство; че най-разпространеният нов модел е семейно-груповото конфериране, след което е конферирането в рамките на общността и възстановителното предупреждение; че в голяма част от държавите на Европа е приета и съответна законодателна рамка и т.н.

Сборници и учебни помагала

24. Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, (редактор), София, първо издание 2005, второ издание 2009г., 139 с.

Това учебно пособие е създадено, за да бъде в помощ на студентите за усвояване на знанията по защита правата на човека. Освен, че съдържа изчерпателно основния консолидиран текст, всички протоколи към конвенцията и актовете на вътрешното право, свързани с нейното прилагане, то включва и практическа информация за подаването на жалби до Европейския съд по правата на човека.

25. *School Bullying and Violence: Taking Action. A Resource for Practitioners and Policy Makers and All Those Working with Children and Young People Affected by School Violence*, <http://www.vista-europe.org/modules.php>; in co-authorship with Cowie, H. & Jennifer, D. (UK), Poshtova, T. (Bulgaria), Deklerck, J. & Deboutte, G. (Belgium), Ertesvåg, S. K. & Samuelsen, A. S. (Norway), O'Moore, M. & Minton, S. J. (Ireland) and Ortega, R. & Sanchez, V. (Spain): 2006 /Училищният тормоз и насилие: да предприемем действия/, в съавторство, 2006

Електронното помагало е написано на английски и преведено на немски, испански, фламандски и български езици. По-конкретно в него се съдържат две части, създадени от кандидата в съавторство: „Младите хора и престъпността” и „Възстановителните подходи в училище: към едно възстановително училище”, в които се доразвива и обогатява научното познание за новите способности за реакция на девиантното поведение на младежта и решаване на конфликтите и предотвратяване на насилието в училищата.

26. *Ръководство за обучение на педагогически персонал по превенция на насилието в училище; I, II и III част, съ-редактор, 2008, 173 с.*

Ръководството е фондирано на предходното електронно помагало, но е насочено към българската аудитория.

Рецензии

27. *Towards a Restorative Society: a problem-solving response to harm /Към едно възстановително общество: ориентиран към решаване на проблемите отговор на престъпността/, by M. Wright, London: Make Justice Work, 2010, www.restorativejustice.org*

На базата на аргументирана критика на настоящата наказателна политика и пенитенциарна система, авторът формулира тезата за „възстановително общество” и ориентиран към решаване на проблемите отговор на престъпността. Вместо пренаселени и зле функциониращи затвори, той предлага оригинална система за трансфериране на фондове, които от една страна биха намалили затворническата популация, и от друга - биха създали ресурс за функциониране на възстановителни програми в обществото. Това схващане в рецензираната студия е оценено като нелесно реализуемо, но оригинално.

28. *Ценен принос в българската наказателно-процесуална теория, Правна мисъл, 2009, кн.1, с.92-93*

В тази рецензия на монографията „Предмет и тежест на доказване в наказателното производство” на Веселин Вучков, София, 2008, е посочено, че трудът запълва една съществена празнота в българската доктрина, в която до момента е липсвала самостоятелна и подробна публикация, посветена на проблематиката. Идентифицирана е практическата стойност на труда, както и полезността му за законодателя, с оглед направените предложения de lege ferenda.

29. *Restorative Justice in Prisons. A Guide to Making it Happen /Възстановителното правосъдие в затворите. Пътеводител как това да стане/, by K. Edgar and T. Newell, 2006, with a Foreword by E. James, International Review of Victimology, 2007, Vol.14, No 3, p.357-358*

Оценявайки книгата, е изтъкнато, че вземайки предвид разширяването на приложното поле на възстановителното правосъдие, авторите основателно са насочили вниманието си към неговото приложение в затворите. Правилно са отчетени спецификите на възстановителните процеси в тези институции, но и ползите, които те носят. Формулирано е понятието „възстановителен затвор”. Разработен е сполучлив пътеводител как тази цел да се постигне.

30. Integrating Victims in Restorative Youth Justice /Да интегрираме жертвите във възстановителното правосъдие за непълнолетни/, by A. Crawford and T. Burden, 2005, International Review of Victimology, 2006, Vol.13, No2, p.225-227

В рецензията се дава оценка на труда, изследващ развитието на политиката по отношение на младежката престъпност в Англия и Уелс, компонент на която се явява интегрирането на жертвите в процесите на възстановителното правосъдие. Особено внимание е отделено на т. нар. заповеди за преpraщане, целящи поправка и възстановяване. Дадена е висока оценка на проведеното емпирично проучване. Подчертано е удовлетворението от практиките на възстановителното правосъдие, правилно са идентифицирани и някои дефицити.

31. За жертвите на престъпността и правосъдието: този път сериозно, Право без граници, 2004, бр.3-4, с.88

В тази рецензия на книгата на Kaptein, H. and Malsch, M. (eds.) *Crime, Victims and Justice*, Ashgate, 2004, е дадена положителна оценка на усилията на авторите да поставят в дневния ред на обществото, учените и политиците, и то с особена острота, нерешените въпроси на престъпността и нейните жертви, и последващото наказателно правосъдие.

32. Нов тласък за утвърждаването на медиацията в България, Право без граници, 2004, бр.3-4, с.89

Рецензирайки книгата на Маньо Манев „Медиацията и гражданският процес”, София, 2004 г., е посочено, че тя е поредното доказателство, че учените и мотивираните професионалисти винаги изпреварват политиците. Дадена е оценка, че книгата успешно се вписва в листата на първите разработки в една нова за съвременната теория и практика област като медиацията.

Научни съобщения

33. Възстановителното правосъдие - все по-възможно, Правен свят, 2008, кн.2, с.22-23

Съобщението информира правната общност в България за проведените през 2007 г. Кръгла маса и обучителен семинар по медиация по наказателни дела, организирани от Националната асоциация на медиаторите, Съюза на юристите в България, Института за решаване на конфликти и с помощта на Бюрото ТАІЕХ на Европейската комисия и Френския културен институт. Посочена е нарастващата подкрепа за този вид медиация и другите възстановителни практики, както и тяхната реализуемост в България.

34. Victim-Offender Mediation Receives Support in Bulgaria /Медиацията между жертвата и извършителя получава подкрепа в България/, Newsletter of the European Forum for Restorative Justice, 2008, Vol. 9, Issue 1, p.11-12

Съобщението информира международната аудитория за успешно проведените през 2007 г. семинар и кръгла маса по перспективите на медиацията по наказателни дела. Посочва се, че събитията привлякоха повече от 80 представители на Министерството на правосъдието, Министерството на вътрешните работи, съдебната власт, неправителствени организации, практикуващи медиатори и учени от България и чужбина.

35.Как да изключим насилието от училищата, Правен свят, 2006, кн.3, с.81-84

Това съобщение дава гласност на международния проект VISTA- „Обучение срещу насилието в училищата” и цели да привлече вниманието на политиците, училищните органи и родителите към този обезпокоителен феномен. Представени са някои решения, предлагани от международния консорциум от учени от 6 държави, като метода „конвивенция”, възстановителните практики и др.

36.Bulgarian Mediation Act - A Delayed Start of a New Velvet Revolution in the Justice System /Българският Закон за медиацията: Закъснелият старт на нова „нежна” революция в правосъдната система/, Newsletter of the European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice, April 2005, Vol. 6, Issue 1, p.3

Съобщението има информативен характер и цели да осведоми международната аудитория за приемането на дългоочаквания Закон за медиацията /2004/. С него България изпълнява част от европейските си ангажименти и прави стъпка в реформирането на правосъдната си система.

37.Restorative Justice in Bulgaria: a difficult start /Възстановителното правосъдие в България- едно трудно начало/, Conflict Resolution Notes, 2003, Vol. 20, N 4, p.10-12

Акцент в научното съобщение са проблемите, които България среща за имплементиране на практиките на възстановителното правосъдие. Изтъква се както вътрешната съпротива, забавяща неговото установяване, така и катализаторите на процеса - академичните среди и неправителствения сектор. Сочи се важното значение на вече стартиралото обучение.

II. Трудове след защита на докторската дисертация

Книги

38.Медиацията между жертвата и извършителя на престъплението, София, 2002, 263с.

Монографията представлява първото задълбочено и цялостно изследване на български език на тази проблематика. В книгата медиацията между жертвата и извършителя на престъплението - процес, посредством който участниците в определени престъпления, с помощта на трето неутрално лице- медиатор, се стремят по един цивилизован, безболезнен и ефективен начин да постигнат споразумение относно последиците на престъпния акт, е разгледана всестранно и детайлно. Изследвани са не само същността и многобройните предимства на медиацията, но и практиката по успешното ѝ прилагане в САЩ, Норвегия, Великобритания, Австрия и др. Авторът обосновава тезата, че медиацията има приложно поле в България, и предлага как това да се случи.

39. *Организация на съдебната експертиза в България /в съавторство/, София, 1994, 179с.*

В тази книга, разработена от авторски колектив, е направен теоретичен анализ не само на експертизата в наказателното производство, но и нейното място и значение в гражданския процес. В частите, разработени от кандидата, е изследвано значението на експертизата като способ за събиране и проверка на доказателства по делото, за откриване на извършителя на престъплението, за причините и условията за извършването му, както и за превенция на престъпността. Изследвани са основните видове експертизи, в това число и най-новите. За по-голяма комуникативност са разработени множество диаграми.

Участие в колективни трудове

40. *Erfolge, gegenwertige Probleme und Perspektiven der Mediation in Bulgarien /Постигания, актуални проблеми и перспективи на медиацията в България/, in: Geissler, P. and Ruckert, K.(Hg) Mediation: Die neue Streitkultur, Psychosozial Verlag, Geiseen, 2000, p.253-256*

Разделът в този колективен труд на немски език е предназначен да даде информация на специализираната аудитория, която проявява интерес към развитието на медиацията в България, за нейните успехи на този етап, за проблемите и тенденциите в развитието ѝ.

41. *Европейското споразумение за асоцииране и сближаването на българското законодателство в областта на взаимното признаване на дипломи и професионална квалификация, в: Евроинтеграция: Взаимно признаване на дипломи и професионална квалификация, София, 1998, с.13-23*

Статията третира значим проблем, чието окончателно решение не е намерено дори днес. Анализирани са действащата към момента нормативна база и са направени препоръки за усъвършенстването ѝ. Взаимното признаване на дипломи и професионална квалификация се разглежда не само като предпоставка за безпроблемното функциониране на общия вътрешен пазар в Европейския съюз, но и като изключително важна гаранция и компонент на фундаменталните свободи на движение на хора и предоставяне на услуги.

42. *Реформата на наказателното законодателство през погледа на магистратите /в съавторство/, в: Сборник "100 години Наказателен закон и актуални проблеми на наказателното законодателство 1896-1996", София, 1996, с. 37-49*

В статията са обобщени отговорите на над 20 % от магистратите в страната на специално изготвен въпросник за насоките и конкретните измерения на предстоящата реформа на наказателната политика с оглед привеждането ѝ в съответствие с променената обществено-икономическа ситуация в страната. Предмет на анализ е необходимостта от категоризация на различните видове престъпления според тежестта им и разнообразяване формите на наказателния процес, нуждата от промени в системата на наказанията, в режима за освобождаване от наказателна отговорност, в кръга на органите на разследване, доказателствените средства и способности, и т. н.

43. *Медиацията като възможна иновация в наказателния процес, в: Сборник "100 години Наказателен закон и актуални проблеми на наказателното законодателство 1896-1996", София, 1996, с. 155-166*

За пръв път на български форум и в българската правна литература е поставен въпроса за медиацията по наказателни дела. Направена е историческа справка, сравнителен преглед на нормативната база на медиацията, разгледана е същността ѝ, идентифицирани са предимствата ѝ.

Статии и студии

44. *Медиацията по наказателни дела-нова арена за професионална реализация, Правен преглед, 2002, № 1, с.106-110*

Акцентът е поставен върху възможностите, които медиацията дава за професионалната реализация на студентите по право като медиатори, за което те вече се обучават.

45. *Върховенството на закона и обичая в противоречиво и допълнително взаимоотношение: българският пейзаж, Балканистичен форум, 2002, № 1-2-3, с.11-18*

Анализиран е статута на закона като нормативен регулатор на обществените отношения и все още силната роля на обичая, особено в традиционните общества. Изследвани са сложните взаимоотношения между тях в съвременната правова държава.

46. *Das Bulgarische Rechtssystem im Wandel /Българското право в процес на трансформация/, WeltTrends Nr.31 /Sommer 2001/, p.53-62*

Статията проследява развитието на българското право в процес на преход. Идентифицирани са както постиженията, така и проблемните области.

47. *Проблеми и тенденции в развитието на българското уголовно-процесуално законодателство /Проблеми и тенденции в развитието на българското наказателно-процесуално законодателство/, Государство и право, 2000, № 10, с.98-103*

Статията цели да информира руската правна общественост за обновлението в българското наказателно-процесуално законодателство в годините на преход от тоталитарна към демократична правова държава. Сред по-значимите постижения са открити реформата в института на „задържането под стража“, прогреса в уредбата на доказателствените средства, въвеждането на института на защита на свидетеля, развитието на състезателния характер на процеса и др., които могат да бъдат предмет на рецепция. Набелязани са и въпросите, по които още предстои да се работи - реформа на досъдебното производство, уреждане на споразумението за решаване на делото и др. Статията има прогностичен характер и много от идеите вече са реализирани.

48. *Медиацията като алтернатива на традиционното наказателно правосъдие: за и против, Алтернативи, 2000, № 7-8, с.54-57*

В статията медиацията като алтернатива на традиционното наказателно правосъдие е подложена на задълбочен анализ, изтъкнати са множество аргументи в нейна полза, а така също и някои контрааргументи. Метафорично са обособени „слънчевата“ и „сенчестата“ страна на медиацията. Поддържа се

позицията, че силните страни и предимствата преобладават, но са посочени и компенсаторни механизми на дефицитите.

49. Медиацията като алтернатива на наказателния процес: американският опит, Съвременно право, 1999, № 5, с.89-101

В статията е проследена еволюцията на медиацията в САЩ, представен е обобщен модел на многобройните функциониращи програми и е направена обективна оценка на ползите и рисковете от нейното прилагане.

50. Приложението на медиацията в Норвегия - един пример за по-хуманно третиране на жертвата и извършителя на престъплението, Правна мисъл, 1999, № 3, с.86-96

Статията е резултат от специализирано проучване на медиацията в Норвегия в рамките на проект, спонсориран от Фондация „Отворено общество“. В нея е възприета тезата на норвежкия криминолог Н. Кристи, според който съдебната система и адвокатите в модерното общество се явяват „крадци на конфликти“. Престъплението също се разглежда като вид конфликт, който професионалните „конфликт-мениджъри“, изхождайки от правомощията си, се опитват да решат, но не винаги по най-сполучливия начин. Поддържа се тезата, че конфликтът следва да се върне на неговите „собственици“. Така жертвата и извършителят могат да намерят най-доброто решение за тях, и то по най-хуманния и за двете страни начин. Разгледан е дуалистичния характер на норвежкия закон, според който медиацията се развива в две направления: като истинска алтернатива на наказателното правосъдие, „неутрална ниша в обществото“, където хората отнасят и решават своите конфликти сами, без намесата на държавата, и като допълнение, разширение, разклонение на традиционната правосъдна система.

51. Алтернативните способности за решаване на спорове - смяна на парадигмата?, Право и икономика, Май-Юни 1999, с.36-52

В тази студия за пръв път в българската доктрина задълбочено се изследват алтернативните способности за решаване на спорове като съвкупност от техники /практики/ за разглеждане и решаване на конфликти без прибегването до или като алтернатива на конвенционалното съдебно производство. Авторът застава на позицията, че неконфронтационният подход при решаването на конфликти е много по-продуктивен от конкурентния. Като по-добра алтернатива на антагонистичния съдебен процес се предлагат преговорите, помирието, посредничеството, арбитража, мини-процеса, частното отсъждане и др. Направена е обща характеристика на тези способности и те са поставени в контраст със съдебния процес, който ярко откроява преимуществата им. Авторът пледира за по-широкото им прилагане и посочва алгоритъма за това.

52. Crime Victims in the Bulgarian Judicial System. The Implementation of the UN Declaration of Basic Principles of Justice on Victims of Crime and Abuse of Power in Bulgaria /Жертвите на престъплението в българската съдебна система. Приложението на Декларацията на ООН за основните принципи на правосъдието по отношение на жертвите на престъпления и злоупотреба с власт в България/, The Victimologist, 1999, Vol.3, N 2, p.1-6

Анализирано е съответствието на българския регламент за защита на жертвите на престъпления с Декларацията на ООН за основните принципи на правосъдието по отношение на жертвите на престъпления и злоупотреба с власт.

Открити са както постиженията, така и недостатъците на правната уредба и практика, и са предложени варианти за подобрене, взети предвид в последващите законодателни промени.

53. За една нова парадигма на обучението по правата на човека /в съавторство/, Съвременно право, 1999, N 1, с.77-82

Статията изхожда от основополагащата позиция, че гражданите не познават в достатъчна степен своите права и свободи и способите за тяхната защита. На базата на анализ се стига до извода, че е нужно обучение от съвременен тип, което е обусловено от принципа на утилитаризма, и обслужва ефективно социалната практика. Пледира се за приложен характер на университетското обучение и за повече изследователски дух в него. Поддържа се тезата, че на обучение подлежат не само студентите, но и правоприлагащите органи, лицата, разработващи проектите на законодателни актове, обществото като цяло.

54. Защитата на персоналната информация в Европейското право /в съавторство/, Съвременно право, 1998, N 2, с.49-56

В каталога на фундаменталните човешки права, които повечето международни инструменти- универсални и регионални - закрепват, неизбежно фигурират правото на частен живот, който е неприкосновен и предмет на специална закрила, и правото да се търси, получава и разпространява информация- две права, които са в потенциален конфликт. В статията е анализирана ситуацията към момента в България и различните сфери на държавно управление, в които се обработва персонална информация. Изхождайки от принципите на Конвенция 108 на Съвета на Европа за защита на лицата относно автоматичната обработка на лични данни и Директива 95/46 на Европейския съюз за свободното движение на тези данни, са направени препоръки към законодателя и впоследствие действително е приет Закон за защита на личните данни /2002/.

55. Защитата на свидетеля в наказателния процес, Правна мисъл, 1998, N 2, с.91-95

Статията е посветена на проблем, разглеждан като иманентна част на модерното разбиране за ефективно и хуманно наказателно правосъдие, гарантиращо правата и достойнството на личността /в случая свидетеля/ успоредно със защитата на държавните интереси. Разгледани са различните модели за защита, прилагани в сравнителен план. Направен е коментар на първата уредба на института за защита на свидетеля в българския наказателен процес. Изразено е становище, че тя следва да продължи да се развива, което практиката показва.

Доклади на конференции

56. Problems of International Cooperation in the field of Computerization of Criminal Justice /Проблеми на международното сътрудничество в областта на компютъризацията на наказателното правосъдие/, in: Scherpenzeel, R. (ed.) Computerization in the Management of the Criminal Justice System, Helsinki/The Hague, 1996, p.239-240

Този доклад, изнесен на 9-тия конгрес на ООН по превенция на престъпността и третиране на нарушителите, проведен в Кайро през 1995г., подчертава важността на компютъризирането на наказателното правосъдие. Поради своя прогностичен характер и значимостта на направените предложения за усъвършенстване на международното сътрудничество в областта, той бе включен в специална публикация.

Сборници и учебни помагала

57. Правата на човека и тяхната защита /Сборник международни актове, съставител/, София, 2001, 348 с.

Целта на сборника е да представи на най-широка аудитория и най-вече на студентите, основните международни инструменти по правата на човека. Фокусът е върху актовете с фундаментално значение, пряко относими към българските граждани. Допълнително в сборника са обхванати и някои български ратификационни актове, както и други закони, поради това, че съдържат важни декларации, оттеглят направени резерви и т.н.

58. Помагало на наблюдателя на местните избори /съставител/, София, 2000, 134 с.; в същото помагало: „Технология на местните избори в контекста на промените в Закона за местните избори”, с.11-18

Помагалото представлява компендиум на материалите, подготвени и представени на научно-практическия семинар на тема „Обучение на наблюдатели за участие в местните избори-1999г.”, проведен в Благоевград.

В статията са анализирани промените в Закона за местните избори от 1999г., които съществено модифицират изборния процес.

59. Сборник “100 години Наказателен закон и актуални проблеми на наказателното законодателство 1896-1996” /съ-редактор/, София, 1996, 264 с.

Сборникът е продукт на национална научно-практическа конференция, в която са дискутирани основните проблеми на наказателното законодателство и правораздаване и необходимостта от реформи. Публикувани са докладите на изтъкнати наши пеналисти-теоретици и утвърдили се практикуващи юристи.

Научни съобщения

60. Десетият конгрес на ООН по превенция на престъпността и предизвикателствата на 21-я век, Правна мисъл, 2000, № 2, с.94-98

С това научно съобщение българската правна аудитория се информира за решенията на проведения във Виена пореден - Десети конгрес на ООН по превенция на престъпността, който формира новата наказателна политика в глобален аспект.

61. Сто години Наказателен закон и актуални проблеми на наказателното законодателство /в съавторство /, Правна мисъл, 1996, N 3, с.99-101

С научното съобщение правната общност се информира за резултатите от проведената конференция под същия наслов.

62.Бъдещето на правата на човека /в съавторство/, Правна мисъл, 1994, N 4, с.118-120

Научното съобщение информира за проведената 25-та научна сесия на Международния институт по правата на човека в Страсбург. На сесията, изхождайки от принципа, че правата на човека сега са юридическа реалност, съществено внимание бе обърнато на тяхната защита и развитие. Особен поглед върху бъдещето на човешките права бяха няколко основни тематични курса, свързани с развитието на медицината, биологията и новите технологии, и заплахите, които крият за правата на индивида.

27.06.2011г.

Подпис:

A handwritten signature in blue ink, consisting of several fluid, connected strokes that are difficult to decipher as specific letters.